

Poslednje velikonočne počitnice se je pa pripeljala v našo vas svetla kočija. Pomislite, kočija! V nji je sedel odlično opravljen gospod, poleg njega gospa in dvoje živahnih otrok. Gospod je stopil prvi iz nje in pomagal drugim. Vsi so najprej uprli pogled v strmo pečevje nad vasjo, potem jim je pokazal gospod nekdanjo Bončkovo hišo, ki je bila letos naprodaj.

Gospod je šel in kupil — nekdanji svoj rojstni dom — rokovnjaček Vide.

Ph, ph! Sedaj ga že ne smem več tako imenovati, ker bi zameril. Vide je namreč železniški mojster, ima denar, gospo in otroke in hišo je kupil in kdo more vedeti, kaj bo še?

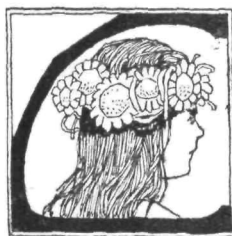
„Ti se zares leviš kakor pristni rokovnjaček!“ so mu dejali moji rojaki letos o Veliki noči, pa jim ni zameril. — To je njegova povest, a koliko je še drugih!

Poučne razpravice o jubilejskih znamkah.

Piše Janko Polák.

VI.

cesarja Ferdinanda I. vidimo upodobljenega na znamki za dvajset vinarjev. Temu so zaradi velikih dobrot, ki jih je izkazoval svojim podložnikom, nadeli ime „Dobrotljivi“. Cesar Ferdinand I. je bil starejši sin cesarja Franca I. in brat nadvojvode Franca Karla, očeta našega cesarja. Bil je torej našemu sedanjemu cesarju stric.

Vojne miroljubni cesar ni vojeval nobene. Kraljevsko ozemlje v zapadni Galiciji je dobil mirnim potom. Tem hujše pa so divjali po naši očetnjavi upori, odmevi velikanske revolucije francoske. Najimenoitnejši upori so milanski, ogrski in dunajski. Oni so takorekoč izvor naše sedanje ustave in pa odprave tlake in desetine. Stali so obilo žrtev. Zadušila pa sta jih Radetzky in Windischgrätz. Dobrega cesarja pa so potrtli tako, da se je 2. dne meseca grudna 1848. leta odpovedal v Olomucu na Moravskem vladarstvu. Ker vladarstva ni hotel prevzeti njegov brat, nadvojvoda Franc Karel, ga je prevzel Karlov sin, naš sedanji cesar Franc Jožef I. Štel je takrat malo čez osemnajst let.

V mirnih časih cesarja Ferdinanda I. je jako napredovalo kulturno življenje v naši očetnjavi. Od Dunaja do Oderberga je stekel prvi vlak, ki ga je gonila parna moč. Tudi prve brzjavne žice so razpeli za njegove vlade. Omeniti je tudi obilico mostov na verige, izmed katerih je najznamenitejši oni, ki veže Budo s Pešto. Za znanost je največjega pomena ustanovitev akademije znanosti, ki sta se zanjo potegovala že Leibnitz in princ Evgen Savojski in so se vršila pogajanja za Marije Terezije in Jožefa II. tudi z znanim nemškim pesnikom Klopstockom.

Imenitni možje te dobe so: Rokitansky, Škoda, Oppolzer, Hyrtl, Anton Martin Slomšek, France Prešeren, Janez Bleiweis in Lovro Toman, ki je

poslovenil cesarsko pesem. Samoobsebi se ume, da jih je še več. A če bi hoteli omeniti vse, bi zašli predaleč.

Jubilejske znamke.

Koŕčno še omenjam, da so hoteli oklicati cesarja Ferdinanda I. za nemškega cesarja. Revolucionarji in prijatelji Pruske pa so to preprečili. Namesto njega so izvolili nadvojvoda Ivana, brata cesarja Franca I., za dr-
žavnega upravnika. Toda nadvojvoda Ivan se je kmalu zahvalil za to čast

in se napotil iz Frankfurta domov. Najrajši je bival na Štajerskem v domovini svoje soproge Ane Plochlove, hčerke ausseeškega poštarja. Štajerci ga imenujejo svojega največjega dobrotnika. In to povsem opravičeno.

VII.

Izvemši že naštetih znamk in pa znamk za dve kroni in pet kron, izmed katerih nam kaže prva grad Schönbrunn, druga pa cesarski dvor, so posvečene vse ostale znamke našemu preblagemu cesarju Francu Jožefu I. Kažejo nam ga v različnih dobah njegovega življenja, v različnih vstopih in v različnih oblekah.

Ker so vam, dragi čitatelji, podrobnosti o našem preblagem cesarju Francu Jožefu I. itak znane izza predavanj gospodov učiteljev, zaraditega vas ne bom dolgočasil z njimi na tem mestu. Prekoračimo jih in napotimo se h kulturnemu življenju.

To je zacvetelo najlepše za njegove vlade.

Kmeta je oprostil povsem in mu dal vse one pravice, ki so jih uživali do sedaj samo nekateri izvoljenci. Suženstvo je izginilo docela in namesto njega sta stopili blaginja in samozavest. To je bilo silne važnosti za trgovstvo in obrt. Železnice, brzozavi in telefoni pa so jima odprli pot v pestri svet. Izmed železnic so gotovo najznamenitejše južna železnica, ki veže Trst z Dunajem, in pa ona čez Brenner in Arlberg. Pozabiti tudi ne smemo železnice skozi Karavanke. Najlepši del prve je Semernik s svojimi mostovi in predori. Največ zaslug za južno železnico in še posebno za Semernik si je pridobil vitez pl. Bruck. On je tudi takorekoč ustanovnik „Avstrijskega Lloyd“, družbe za pomorsko trgovino v Trstu. Pa tudi vojna mornarica se je silno povzdignila za vlade našega sedanjega cesarja. Za to si je pridobil največ zaslug nadvojvoda Maksimilijan, nesrečni cesar mehikanski. Ker smo že ravno ob morju, omenimo tudi potovanje ladje Novare okolo sveta in pa ladje Tegetthoff na severni tečajnik. Za znanost sta bili ti dve potovanji velikega pomena. Še večjega pomena pa so bila nanovo ustanovljena vseučilišča v Klausenburgu, Zagrebu, Črnovicah in na Dunaju za živinozdravnike itd. Pa tudi gimnazij, realk in učiteljišč ni pozabil naš dobri vladar. Ustanovili so jih silno veliko nanovo. Cvet vsega pa je gotovo novi šolski zakon, ki določa posebno to, kje se morajo ustanavljati ljudske šole, koliko časa morajo hoditi otroci v šolo itd. Kako cenil naš preblagi vladar šolstvo, je pokazal posebno s tem, da je izboljšal učiteljem plače. Saj ravno ti se največ trudijo z izobrazbo mladine. V izobrazbi pa tiči moč posameznika, narodov in vladarjev. To ve naš dobri cesar prav dobro, zato pa podpira šolstvo in odlikuje učiteljstvo, kjerkoli le more. Bodimo mu na tem hvaležni vsi.

Naslednji dogodbici naj potrdita to, kar smo omenili ravnokar.

Za vojaških vaj v Galiciji je zašel naš cesar tudi v vas, kjer mu je župan ob pozdravu potožil, da vas še nima šole. Vzrok temu je bila ubožnost vaščanov. Ko cesar to zasliši, da takoj 4.000 K iz svojega lastnega žepa za šolo. Drugi dan so se prišli vaščani zahvalit za velikodušni dar. Cesar jih

sprejme prav prijazno in jim reče to-le: „Za šolo dam vedno rad, kolikor le morem. Za svoj včerajšnji dar pa ne zahtevam od vas drugega nego to, da začnete šolo takoj graditi, da bodo vaši otroci čimprej blagoslovljeni z blagoslovom, ki ga siplje šola v tako bogati meri! . . .“

Ko so praznovali 400 letnico združitve Goriške in Gradiščanske z ostalimi habsburškimi deželami, je došlo tudi odposlanstvo učiteljev, da se pokloni cesarju. Komaj stopijo učitelji v sprejemno dvorano, že jim gre cesar sam naproti in jim de tako-le: „Posebno me veseli, da so prišli k meni tudi gospodje učitelji, vzgojevalci mladine! . . .“ Ko so mu odposlanci izrekli vdanost šole in njenega učiteljstva, jim je velel cesar to-le: „Ponesite moj pozdrav vsemu učiteljstvu in vsi mladini, ki me je pozdravila ob mojem prihodu tako presrečno! . . .“

Menim, da govorita ti dve dogodbici več nego dovolj! —

Svojim narodom je dal cesar tudi nove pravice in dolžnosti. Zato imata največ zaslug vitez pl. Schmerling in pa Franc Deak. Prvi jih ima za avstrijsko polovico, drugi pa jih ima za ogrsko polovico.

Pa tudi rudarstva in tvorništva, ki je zavisno od prvega, ne smemo pozabiti. Tudi ti dve stroki sta povzdignili trgovstvo in obrt in s tema obenem blaginjo. Ves napredek v kulturnem oziru pa je zablestel najlepše povodom svetovne razstave na Dunaju, ki priča o nji še sedaj železna „Rotunda“.

Z ozirom na preustrojo vojaštva in orožja je bila ustanovitev orožarne na Dunaju silnega pomena. Ta orožarna je tako obsežna, da zavzema prostor celega mesteca. Zanimivo je vedeti, da je deloval v nji znani Uchatius, ki ima po njem vrsta topov še sedaj svoje ime.

Za vlade našega cesarja so uredili tudi obilico rek. Najznamenitejša je gotovo ureditev Dunava v njega dolenjem delu, to je tam, kjer se začenja poslavljanje od našega cesarstva. Pa tudi obilico muzejev so otvorili v tem času. Najminenitnejši izmed njih je umetniški muzej na Dunaju. Za vlade cesarja Franca Jožefa I. so uvedli pri nas tudi nove mere in tehtnice, ki so se udomačile sedaj že po vsi Evropi. Tudi z ozirom na pošto je znamenovati mnogo izpremen. Naša c. kr. pošta je ena izmed prvih v Evropi, ki je uvedla dopisnice, razglednice in poštno hranilnice, ki so pripravne posebno zaraditega, ker se vanje vlagajo lahko tudi majhni zneski.

Znanosti in umetnosti pa niso cvetele še nikdar tako lepo kot cveto sedaj. Imen učenjakov, pisateljev in umetnikov je tolika vrsta, da bi zašli predaleč, ako bi hoteli naštetati vse.

Res je, da smo izgubili za vlade našega cesarja nekoliko ozemlja. A temu ni bila vzrok boječnost vojaštva, temveč je bila vzrok premoč sovražnikova. Imena Radetzky, Albrecht in Tegetthoff nam pričajo o tem. Za vse izgube pa smo se odškodovali kolikortoliko z Bosno in Hercegovino, ki sta ju priborila našemu cesarju Filipović in Jovanović.

In s tem končujem.

